

Romano hangos

15 Kč

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 21 • ČÍSLO 12 • VYŠLO 23. ZÁŘÍ 2019

zprávy

PRAHA – Dehumanizace Romů a Sintů, nenávist, pomluvy, urážky a povzbuzování k násilí a vraždě se v online prostředí vyskytují dennodenně. Od té doby, co se anticiganismus považuje za společensky přijatelný, je velmi obtížné s ním v online prostředí bojovat. To jsou témata, kterými se bude zabývat Výroční konference INACH 2019, která proběhne 30. října v pražském hotelu Belvedere. Pořadatelem akce je organizace INACH ve spolupráci s ROMEA o. p. s. Na této konferenci chtějí organizace INACH a ROMEA zmapovat úroveň anticiganismu v online prostředí a jeho vztah k nenávisti v reálném životě.

z obsahu

Téma čísla:

Romský jazyk
**Facebook je opravdu
mocná agora**

strana 2

Bohumila Sommerová:

**Opera a dětský domov
jsou můj život**

strana 4 a 5

Výsledky archeologického výzkumu kulturní památky v Letech přináší nečekané nálezy

foto: Adam Holubovský

Muzeum romské kultury ve spolupráci s týmem doc. PhDr. Pavla Vařeky, Ph.D. ze Západočeské univerzity v Plzni, Filozofické fakulty, Katedry archeologie zahájilo 19. 8. 2019 archeologický výzkum v oblasti Kulturní památky Lety (v okolí památníku Zdeňka Hůly z r. 1995). Cílem tohoto vý-

zkumu bylo nalézt hroby obětí tzv. cikánského tábora v Letech u Písku.

„Cílem výzkumu, který využívá neinvazivní metody i menší sondáž, je určení přesné polohy hřbitova obětí, způsobu jejich pohřbu a stavu dochování ostatků pohřbených jedinců,“ uvádí doc. Vařeka. Prů-

zkum započal 19. 8. 2019 směrem k jihu a východu, bohužel s negativním výsledkem. Ve spolupráci s pamětníky pokračoval výzkum západním směrem od památníku a dne 29. 8. 2019 došlo k prvním nálezům. Doc. Vařeka upřesňuje: „Nedaleko od žulového památníku byly zjištěny hrobové jámy dospě-

lých jedinců a dětí, které považujeme za součást tzv. provizorního táborového hřbitova z roku 1943. Jeden hrob byl prozkoumán odkrytím za přítomnosti předsedy Výboru pro odškodnění obětí romského holokaustu Čenka Růžič-

Pokračování na str. 2

Kvalitní vzdělání pro naše děti je cesta dopředu

foto: Sabir Agalarov

Milí čtenáři, máme tu nový školní rok, který pro studenty a žáky představuje návrat k povinnostem. V tomto příspěvku se tedy budu věnovat tématu vzdělání a jeho důležitosti pro každého z nás. Základní vzdělání hraje v osobním rozvoji jedince významnou roli. Nutno zmínit, že v České republice máme dodnes v poskytování povinného vzdělání zásadní rozdíly. Dostupnost kvalitního vzdělání pro všechny děti bez rozdílu je v naší společnosti stále problém. Segregované školy jsou ve vzdělávacím systému silně zakotveny a státní politika je dlouhodobě přehlíží. Tento stále existující post-komunistický přežitek v dnešní demokratické společnosti porušuje základní lidská práva vyplývající z Ústavy a Základní listiny práv a svobod.

Stát tak vědomě vychovává nové generace, které právě skrze nekvalitní vzdělání mají nižší uplatnění na trhu práce. Na druhou stranu přichází pravidelná kritika a útoky směrem k sociálně slabším spoluobčanům ze strany našich politiků.

Tento nepochopitelný, a hlavně nezodpovědný postoj našich politických představitelů segregaci ve školství jen prohlubuje. Přitom by stačilo inspirovat se vzdělávací politikou v západních zemích, kde výsledky rovného přístupu ke vzdělání pociťují všichni kolem sebe. Kvalitní vzdělání obecně totiž zvyšuje šanci dobrého uplatnění na trhu práce. Rostoucí konkurenční prostředí klade na nás všechny mnohem více požadavků. Investice do školství by proto měla být prioritou každého demokratického uspořádání.

Otázka vzdělání však musí být i zodpovědností rodičů. V naší komunitě roste generace vzdělaných lidí, kteří dokazují, že je možné se dobře společensky uplatnit, pokud mám kvalifikaci a potřebné zkušenosti. Ve svém okolí se dnes už máme kým inspirovat. Budme v této oblasti ke svým dětem zodpovědnější. Nedovolme, aby naše děti navštěvovaly segregovanou školu jen z důvodu vzdálenosti, absolvo-

Pokračování na str. 3

zprávy

SLOVENSKO – Tempo růstu romské populace na Slovensku se zvolňuje a stále větší část Romů žije v normálních podmínkách. Vyplývá to z údajů aktualizovaného Atlasu romských komunit, který minulý týden představil slovenský vládní zmocněnec pro Romy Ábel Ravasz. Nevládní i mezinárodní organizace upozorňují, že část Romů na Slovensku bydlí v nevyhovujících hygienických podmínkách. Podle loňské analýzy slovenského vládního Institutu finanční politiky zdravotní stav romské menšiny na Slovensku je ve srovnání s většinou populací výrazně horší, což se projevuje i v nižší naději dožití a vyšší kojenecké úmrtnosti Romů. Důvodem jsou špatné životní podmínky, ale i nedostatečné využívání zdravotní péče v romských komunitách.

LIPNÍK NAD BEČVOU – Policisté navrhli obžalovat muže a ženu, kteří na jaře v Lipníku nad Bečvou na Přerovsku napadli skupinu romských dětí a byli za to obviněni ze tří trestných činů včetně hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. ČTK to dnes řekla policejní mluvčí Miluše Zajícová. Muži a ženě hrozí až pět let vězení. Incident vyvolal ve městě napětí, policie kvůli zklidnění situace spolupracovala s radnicí, specialistou na romskou problematiku a také s asistenty prevence kriminality. Starosta Lipniku nad Bečvou Miloslav Příkryl napadení označil za ojedinělý incident. ČTK tehdy řekl, že městská policie má zvýšený dohled nad problémovými místy. Zástupci města se podle něj sešli s policií, romským poradcem, strážníky, odborem sociálních věcí a s romskými aktivisty.

Facebook je opravdu mocná agora

Vážení čtenáři, pomalu a jistě se blíží konec léta, a tím návrat do pracovního či studijního procesu. Mnoho našich povinností se dnes bez možnosti internetu opravdu neobejde. Sociální sítě jsou součástí každodenního života ve většině domácností. Rychlá komunikace, sdílení názorů, příběhů či fotografií na Facebooku patří mezi naše rutinní aktivity.

Ve svém příspěvku se chci věnovat šíření názorů mezi romskou veřejností. Právě pro nedostatek prostoru v majoritních sdělovacích prostředcích se romská témata objevují ve stále větší míře na sociálních sítích. Facebook se stal hlavním médiem pro veřejné mínění Romů. To lze pozitivně vnímat zejména skrze rychlou výměnu informací o událostech týkajících se života Romů v České republice. Početné jsou také využívány skupiny, kde lidé diskutují nad ožehavými kauzami Romů. Velmi často zde dochází i k názorovým střetům, což za sebe vnímám jako přirozený průběh jakékoliv debaty, diskuse nad otázkami soužití Romů ve společnosti. Každý z Romů má totiž právo na svobodu slova a názoru a nemělo by mu to být upíráno jen z důvodu, že patří k národnostní menšině, od které společnost očekává jakousi názorovou solidaritu. Jsem rád, že toto nesmyslné očekávání ze strany majority Romové na sociálních sítích jednoznačně vyvrací. V minulosti se nám těchto možností nedostávalo. Platforem pro politickou a občanskou angažovanost Romů opravdu moc nebylo.

Možná o to více cítí naši lidé motivaci a touhu být na sociálních sítích aktivní. Nutno však dodat, že i aktivismus na FB má své limity, když navíc nefunguje ku prospěchu samotné věci. Nepřirozený nárůst rádoby romských politiků a aktivistů svědčí o zmíněné touze prosadit se ve svém okolí. Škoda jen, že většina těchto on-line romských aktivistů nedisponuje předpoklady oslovit a zaujmout širokou romskou veřejnost. Naopak za nimi přichází neznámé tváře, jež chtějí být taktéž aktivní. Určitě jste zaznamenali pravidelné živé vstupy z kuchyní/obývacích pokojů, v nichž se Tito lidé snaží realizovat politické debaty na téma jak zlepšit život Romů. Někteří z nich dokonce vysílají průběžně po celý den několik hodin, s pocitu vážnosti a jakési důležitosti z této své činnosti. Kromě absence všeobecného přehledu, dobrých komunikačních a prezentačních dovedností, hodnotím negativně zejména rivalitu těchto aktivistů v podobě vulgárních komentářů a živých vysílání, kde se útočí navzájem proti sobě. A hlavně je to celé veřejně dostupné! V takto již nešťastném postavení naší menšiny ve společnosti si tím škodíme sami sobě.

Vážení čtenáři, chybí nám schopnost objektivní kritiky a sebereflexe. Zastávám názor, že každý by měl dělat to, na co má předpoklady, čemu rozumí a co umí. Ač se nám to nezdá, i politika je řemeslo a pro její úspěch je třeba vládnout jistými znalostmi a dovednostmi. Posouvajme věci dopředu tak, že podpoříme mladé a vzdělané mající potenciál pro reprezentaci Romů, za kterou se nebudeme stydět.

Facebook také prozrazuje, jak naše komunita vnímá a hodnotí některé tyto aktivity. Smutným faktem zůstává, že stále nejsme schopni ocenit mladé a vzdělané lidi. Může to být z mnoha důvodů, ať už neporozumění či z pocitu nadřazenosti těchto lidí. A někdy jen z důvodu jejich velmi dobré češtiny, ale na druhou stranu neznalosti romštiny. Plně rozumím, že například pro starší generaci jsou hodnoty romipen důležité a je to tak správně! Zkusme se ale vžít do života právě mladých a vzdělaných, kde jejich cesta za úspěchem stála i určité oběti. Profesní profily těchto lidí si zaslouží naši podporu.

Pokud chceme změny ve svých životech, vnímejme obsah na sociálních sítích pečlivě a povzbuzujme práci těch správných lidí majících předpoklad stát se veřejnými reprezentanty.

Tomáš Ščuka

V Dejvicích by mělo za čtyři roky stát centrum Romů a Sintů

Muzeum romské kultury se sídlem v Brně chce v roce 2023 otevřít v Praze centrum Romů a Sintů. Náklady budou asi milion eur (zhruba 25,8 milionu Kč), pokrýt by je měl grant z norských fondů. ČTK to v úterý 10.9., v Letech u Písku řekla za Muzeum romské kultury jeho ředitelka Jana Horváthová a Roman Truksa.

„Není to úplně prostorná budova pro muzeum. Počítáme s tím, že jeden z hlavních účelů by mělo být komunitní centrum pro Romy,“ řekl Truksa. Muzeum, které je státní příspěvkovou organizací ministerstva kultury (MK), získalo budovu od ministerstva. Je to funkcionalistická vila v Dejvicích, ve Velvarské ulici. Měla by nabízet expozici, kulturní akce či výukové programy, protože to vše je i podmínkou čerpání grantu.

„Máme tam poměrně rozsáhlou rekonstrukci. Vila sice není ve špatném stavu, ale musíme tam revitalizovat všechny prvky typu jako zastínění oken. Vila je z konce 30. let po židovském podnikateli, doteď

Ředitelka MRK Jana Horváthová

foto: Václav Šálek

byla hodně využívána filmaři. Chtěli bychom původní prvky zachovat, takže dvě třetiny grantu půjdou na rekonstrukci,“ řekl Truksa.

V budově chce muzeum vytvořit i menší sál ve sníženém suterénu, zřídit kavárnu. Dům by mohl sloužit i jako výchozí bod pro návštěvníky, kteří by chtěli vidět památník romského holokaustu v Letech u Písku. Památník chce muzeum vybudovat v místě bývalého

vepřína a otevřít do roku 2023. Na stavbu má příslib milionu eur (asi 25,8 milionu Kč) z norských fondů a půl milionu eur (téměř 13 milionů Kč) na expozice a aktivity.

Za druhé světové války zahynulo téměř 90 procent českých a moravských Romů. Z asi 6500 protektorátních Romů jich 4870 odjelo transporty do vyhlazovacího tábora v Osvětimi, vrátilo se jich jen 583.

ČTK

Výsledky archeologického výzkumu kulturní památky...

Dokončení ze str. 1

ky a na místě byla provedena antropologická analýza. Odebrané vzorky budou porovnány s výsledky testů DNA žijících příbuzných obětí holokaustu Romů za účelem identifikace pohřbeného jedince.“

Odhalený hrob se nachází západně od památníku. Výplně dalších hrobových jam zjištěných v blízkosti v odstupech 1–2 metry indikují pravidelné uspořádání. Jedná se s největší pravděpodobností o hroby obětí tábora, které se tak zřejmě nachází v severozápadní části areálu kulturní památky. V hrobové jámě byly odkryty kosterní pozůstatky ženy mladší 40 let pohřbené v rakvi. Antropologickou dokumentací a analýzu provedl tým pod vedením Prof. Dr. Barbary Kwiatkowské (Uniwersytet Przyrodniczy, Wrocław).

Po tomto nálezu pokračoval doc. Vařeka se svým týmem v ověřování řady hrobů. Zkoumaná poloha odpovídá podle pana Čeňka Růžičky dochovaným vzpomínkám bývalých vězňů.

Čeňek Růžička, předseda Výboru pro odškodnění romského holokaustu, k nálezům uvádí: „Pozůstali po romských obětech nacismu s úlevou přivítali skutečnost, že se po sedmi letech pochybností o místě hrobů obětí letského koncentráku geologickým a antropologickým zkoumáním konečně zjistilo, že se hroby členů našich rodin nacházejí na ploše, na které pomník věnovaný obětem tábora bývalým prezidentem Václavem Havlem stojí. Tím ale naše práce nekončí. Zbývá ještě prostor, kde se hroby potvrdily, označit a upravit tak, aby se po nich nešlapalo, pietu doplnit o kříž (všechny oběti tábora byli křesťané) a umístit klekátko, které návštěvníkovi poslouží k pomodlení se, případně

k prosbě za odpuštění. I za protektorátu nebylo soužití Romů s většinou ideální. Po vyhlášení soupisu Romů z 1. srpna 1942 se navíc ještě zhoršilo. V Čechách i na Moravě v té době rezonoval úzus ve smyslu „zbavíme se cikánů jednou pro vždy a nikdo nás za to nepotrestá.“

2. 9. 2019 se na místě nálezu uskutečnila odborná archeologická komise, jejíž účastníci byli seznámeni s dosavadním průběhem

a metodami výzkumu. Další archeologický výzkum bude následně probíhat v prostoru bývalého vepřína, kde byla převážná část tzv. cikánského tábora umístěna.

Určení přesné polohy hrobů obětí letského tábora je důležité mimo jiné i pro zadání připravované krajinářsko-architektonické soutěže k nové podobě památníku v Letech u Písku na místě bývalého vepřína.

Lucie Horáková

foto: Adam Holubovský

Anketní otázka

Jak jste na tom s mluvenou a psanou romštinou?

Patrik Kotlár

Ve školních letech jsem romský jazyk absolutně neovládal, a to proto, že v naší rodině se romsky nemluvílo. V naší rodině ovládáme slovenský a maďarský jazyk. V dětské partě, se kterou jsem se scházel v „našem parku“ v centru města Liberec, se mluvilo buď česky, nebo po hutorácku (východoslovenský slang). Paradoxem je, že já sám jsem se narodil v západním Slovensku, a to v Bánovcích nad Bebravou (Trenčianský kraj), takže jsem se mezi členy party naučil mluvit hutoráčtinou. S romským jazykem jsem se poprvé setkal po přijetí do cimbálové muziky svého strýce, kde se zpívalo i v romském jazyce. Romským jazykem jsem sice zpíval, ale nevěděl jsem, o čem, a ani zda mám správnou výslovnost. Samozřejmě to nevěděli ani ostatní členové cimbálovky, tak nám texty upravovali staří Roma, kteří romský jazyk ovládali, tedy aspoň základy. Dřív byli liberečtí Romové vyhlášeni tím, že tam skoro žádná rodina nemluvila romským jazykem, až na jednu jedinou. U většiny romských rodin žijících v Liberci jste mohli slyšet, že hovoří slovensky, hutorácky, maďarsky. To je asi vše k mluvenému/zpívanému romskému jazyku.

Se psanou romštinou jsem se setkal až při nástupu do Romské střední školy sociálně právní, s.r.o. v Kolíně, kde jeden z vyučovacích předmětů byl romský jazyk, který vyučovala v té době paní Marta Tulejová a následně pan Bc. Zdeněk Guží. Tento předmět jsme měli od 1. ročníku až do 4. ročníku. Až na této škole jsem se blíže seznámil s romským jazykem, jak mluveným, tak psaným. Ostatní studenti mluvený romský jazyk již ovládali z domova, ale gramatiku ne. Učili jsme se z učebnice východoslovenské romštiny. Druhým zajímavým předmětem byla romistika, kde jsme se dozvěděli hodně věcí z naší vlastní historie, která je převážně velice smutná. Za možnost studovat na Romské střední škole sociálně právní, s.r.o., kterou vedl JUDr. Emil Ščuka, jsem velice vděčný, protože mě tam

naučili hodně věcí, které používám dodnes ve svém povolání. Tato škola mi ukázala směr, kterým putuji až dodnes. Jsem přesvědčený, že je nezbytné používat romský jazyk, a to z několika důležitých důvodů - pro existenci naší kultury a zachování bytí našeho národa na světě.

Martina Vančáková

E Milena Hübschmannová man sikha-velas romanes te vakerel andre Karlovo univerzita Prahate. Me bares kamav romaňi čhib! Rado genav o romane genda (knižki), šunav the giľavav o giľa. Tiž čeporo sikhľiľom vlachiko čhib, aľe nadžanav te vakerel.

Milena Hübschmannová mě učila mluvit romsky na Karlově univerzitě v Praze. Miluji moc romský jazyk! Ráda čtu knížky, poslouchám a zpívám písně. Taký trochu rozumím olašské řeči, ale neumím moc mluvit.

Petra Gelbart

Romsky se domluvíím a ráda si čtu třeba knížky nebo povídky, takže víceméně vím, jak se romština píše. Žádná sláva, ale snažím se. Horší je však rozluštit psaný projev amerických Romů! Anglický pravopis v romštině je pro mě asi jako dort z kyselého zelí.

Bohumila Krejčíková

Sem tam nějaké slovíčko, ale žádná sláva to není.

Eva Danišová

Romštinu používám v literární tvorbě a při překladech pro časopis Romano voďi. Ve svém okolí nemám jinak moc příležitostí mluvit romsky. Mluvíím romsky, jen když se potkám s někým, kdo je zvyklý tak mluvit...

připravila Veronika Kačová

Kvalitní vzdělání pro naše děti je cesta dopředu

Dokončení ze str. 1

vání stejné školy rodiči či staršími sourozenci. V tomto přístupu nejvíce chybujeme a v konečném důsledku to odnáší naše děti. Podpora a péče rodičů je ve výchovně vzdělávacím procesu pro dítě zásadní.

I když se ve veřejném prostoru dnes odehrávají různé věci, které vnímáme s údivem a nerozumíme jim, stále věřím v občanskou aktivitu a její sílu v prosazení změn. Se-

gregované školství by nemělo být lhostejné žádnému zodpovědnému rodiči. Vše začíná samotným zápisem do škol. Jako rodiče bychom se měli více informovat o dostupnosti dobrých škol v našem okolí. Neziskové organizace zabývající se integrací Romů vám při výběru mohou významně pomoci. Jakékoliv neopodstatněné odmítnutí zapsání dítěte do námi vybrané školy řeš-

me právní cestou, i když se nám to na začátku může jevit jako zbytečné. Dotahujeme věci do konce vždy, když jde o vzdělání našich dětí.

V dospělosti Vám za Vaši starost, podporu a motivaci patřičně poděkují.

Věřte mi, má to obrovský význam pro nás všechny!

Tomáš Ščuka

foto: Sabir Agalarov

komentář

Uchovejme si romský jazyk

TOMÁŠ ŠČUKA

Milí čtenáři, v tomto příspěvku se zaměřím na kulturu a historii nás Romů. Tak jako je tomu v každém národě/etniku, jazyk je jedním z nejdůležitějších kulturních prvků. Romský jazyk má obrovský potenciál pro další kulturní a společenský rozvoj. Bohužel tím, že Romové žijí v různých zemích jako národnostní menšina, je jejich kulturní rozkvět limitován nižším společenským postavením. Ač základní zákony demokratických států pamatují na kulturní práva národnostních menšin, ve skutečnosti tomu tak často není.

Výchovně vzdělávací systémy dodnes v rámci Evropy s Romy nepočítají. Školní osnovy Romy v učebních plánech neprezentují jako součást společnosti. Žijeme tu vedle sebe poměrně dlouhou dobu a stále nemáme možnost se o sobě navzájem dovědět více. Právě nedostatek informací o romské kultuře, historii a dalších reáliích týkajících se této komunity podporuje stereotypy a předsudky vůči těmto lidem. Přitom společným učením bychom mohli zjistit, že i Romové se podíleli v minulosti na důležitých společenských proměnách. Jako plnohodnotná součást společnosti dlouhodobě přispívají k rozvoji, jak společenskému, tak i kulturnímu.

V minulosti se Romové prezentovali zejména ve své krásné rozmanité kultuře. Na těchto místech vznikala a vzniká prostor pro dialog a snadnější pochopení některých kulturních specifíků.

V posledních 20 letech se však přístup k Romům otočil více k sociálnímu vnímání této skupiny. Každým rokem máme více novotvarů, které nás Romy kamsi řadí, popisují naši situaci, ale rozhodně ji nezlepšují. Averzí vůči Romům ve společnosti narůstá a bariéry se prohlubují.

Podíváme-li se do novodobé historie Romů, zjistíme, že porevoluční aktivismus a politická hnutí Romů stavěla svůj úspěch právě přes romskou kulturu. V 90. letech vznikaly nejrůznější spolky podporující kulturní aktivity jedinců. Některé taneční soubory či romská divadla se těšila širokému zájmu veřejnosti, který se projevoval pravidelným vystupováním souborů po celém Československu.

Známa romistka a lingvistka Milena Hübschmanová zase motivovala mnoho nadějných Romů ke psaní v romštině. Někteří z nich se opravdu prosadili jako spisovatelé a jsou nebo byli úspěšní. Právě skrze ně romština ukázala svoji krásu a moc v literatuře.

Jsem přesvědčen, že bychom na tuto práci měli navázat. Vystupovat navenek jako hrdý národ, který má bohatou kulturu a jazyk, a může tak významně přispívat do různých oblastí společenského života.

Přeji si zemi Romů

Romský jazyk představuje pro velkou část našich Romů jazyk mateřský. Děti od mala vnímají romštinu jako svůj mateřský jazyk. Těžší období pro ně představuje povinná školní docházka. Romské děti si často pletou konverzaci v romštině a češtině. Pletou se jim slova a nová slovíčka, která si nedokážou zapamatovat. Rodiče mají často strach z problémů ve škole a tak na své děti mluví raději česky, tím pádem je jasné, že se mateřský jazyk potom vytratí z těchto sociálních důvodů. Rodiče chtějí, aby jejich dítě zapadlo do školy, našlo si kamarády. Ale i přesto, že se romské dítě naučí češtinu, nikdy nebude jako gádžo. A to je dobře. Tohle by si měli Romové uvědomit a nezapomínat na svoji romskou identitu.

Najdou se i Romové, kteří na svůj rodný jazyk úplně zapomněli, řada romské populace mluví už jen česky s použitím akcentu typického pro romštinu, což někdy bývá, myslím si, i pro smích.

Také znám spousty Romů, kteří se angažují v romských společnostech a aktivitách, ale absolutně neumí ani slovo romsky. Možná pár slovíček. Nejhorší ze všeho je potom to, když začnou na veřejnosti zpívat romské písně. Nerozumím tomu, odkud berou odvahu, když vlastně ani neví, o čem doopravdy zpívají.

Dospělí Romové zatím používají svůj rodný jazyk častěji. Protože vyrůstali v prostředí, kde se romština užívala ve všedním životě. Romština by měla být a je identitou Romů. Romský jazyk patří k Romům. Romský jazyk je hodně oblíbený v knížkách a jiných tištěných periodikách, hudbě, divadle... Taký romštinu můžeme slyšet v romském rádiu O Roma vakeren (Romové hovoří).

V naší početné rodině se od malička mluvilo romsky. Vyrůstali jsme ale i mezi gádži, tak jsme se později uměli domluvit i česky. Samozřejmě, že nám čeština dělala problémy ve škole, chodili jsme na doučování a postupem času jsme se česky naučili nejen mluvit, ale i psát. Jsem vděčná svým rodičům, že nám dali možnost studia, ale přesto jsme nezapomněli, kdo jsme, jaká je naše kultura a dědictví. Jsem hrdá, že jsem Romka. Myslím si, že je to všechno o odvaze a síle, kterou v sobě každý máme. Jít do davu a zapadnout, to může každý. Důležitější je však uvědomit si, kam z toho davu vedou naše kroky dál. Směřovat za svým cílem, který nám dává identitu, a ne se zastavit a přijmout něco, co se nám nelíbí. Přála bych si, aby existovala země Romů, kde se všichni domluvíme a budeme se navzájem tolerovat a mít rádi.

Veronika Kačová

Nezapomeň na romský jazyk

Romové žijí po celém světě. Je nás víc jak patnáct miliónů lidí. Hovoříme romsky. Tisíc let je tomu, co naši předkové odešli z Indie, přesto nezapomněli na svůj jazyk. Gadžové nechtěli, abychom hovořili naší řečí. Zabíjeli nás, stříleli, nesměli jsme do jejich měst a vesnic. Žili jsme v leších jak zvířata, bydleli jsme daleko od nich, tam jsme si budovali domečky, aby nás nikdo neviděl.

Romové žili hůře než psi, na práci chodili k bílým, pracovat na polích, ženy uklízet jejich stavení. Přežili velké utrpení, bití a války. Nikdy však nezapomněli na svůj jazyk, nikdy se za něj nestyděli.

Dodnes náš romský jazyk žije, mluvíme jím, zvelebujeme jej. On je naší opravdovou matkou. Romský jazyk s námi žije každý den. Do romských písní vkládáme svou radost, štěstí i neštěstí, smutek i trápení.

Písně s námi putují společně cestou světem a životem.
BUĎTE HRDÍ, ROMOVÉ, NA SVŮJ ROMSKÝ JAZYK, NESTYĎTE SE MLUVIT ROMSKY!
AŤ ŽIJE NÁŠ BOHATÝ ROMSKÝ JAZYK.
VZHŮRU ROMOVÉ!

Jan Horváth

E Omaris

(agor)
E Omaris uštíľa upre khatar baro rat, zabešľa pro stolkos the chudľa te phenel kala lava: „Me, Omaris, ěhaj khatar ěoro foros, pes aěhiľom zoraľi džuvľi, savi džanel, so khatar dživipen kamel. Som šišitno he švetlos, dľives the rat. Som koda, so kamav te avel.“

La Omaris ehas varesar kerado, toĉinelas pes lake o šero. Thodľas jekhetane o vasta the chudľas pes te modľinel, hoj te džal savoro het. Andro than pes paľal late kerdľas jagalľi kereka, savi lake vareso phenelas, aľe nadľalas te šundľol so. Khatar jag avenas avri vľeľijaka manuľa, save ke Omaris vakerenas manuľeskera ěhibaha. Šunelas khatar jag džungale koľibena, save lake andro šero thovenas, hoj pes te mukhel the te perel andre jag, the lel savoro nalaěho, so šundľas. E Omaris chudľas te vakernel buterval pal peste peskri mantra: „Me, Omaris, ěhaj khatar ěoro foros, pes aěhiľom zoraľi džuvľi, savi džanel, so khatar dživipen kamel. Som šišitno he švetlos, dľives the rat. Som koda, so kamav te avel.“

Kaleha e Omaris andre peste odmukhľas savoro nalaěho, so la andro dživipen kerlas ľala. Sasťiľa the aěhiľas pes latar šukar džuvľi, temperamentoha, laěhe jileha, kamibnaha the nekbuter zoraha te nadaral pes ňisostar, so lake avela andro drom. O talisman, savo la diľnas e džuvľi khatar suno, diľnas pale, vaľoda hoj lake imar nakampolas. Phendľas peske, hoj džala pale pal peskri daj the dad, the chudľas te dživel kajso dživipen, savo peske ěaěes zasogalinelas.

Veronika Kaĉov

Romale,

imar dľan Tumare ěhavore andre ľkoli, na ěak kaj te aven šukares urde, he ľuľarde. Kampel mek te pes laěhes sikhľon, kaj te lendar aven feder manuľa. Te dokazinen, hoj nane amare romane ěhavore goreder le gadľendar. Žiĉinav tumenge bari trpezľivostľa, sasťipen the zor andro nevo ľkolno berľš, le dajenge he le dadenge, the le ěhavorenge. Eva Kropiwnick

Romové,

Vaše děti se zase vracejí do škol, ať jsou nejen hezky oblečené a čisté. Je potřeba, aby se také dobře učily, aby z nich byli lepší lidé. Ať dokážou, že naše romské děti nejsou horší než gádžové. Přejí Vám velkou trpělivost, zdraví a sílu do nového školního roku, rodičům i dětem. Eva Kropiwnick

Vakeren romanes

romaňi ěhib	romský jazyk
dajengeri ěhib	mateřština
Bije ěhib nane nipos.	Bez jazyka není národ.
phurikane romane lava	starodávna romská slova
phurd	most
fajta	rodina
kako	strýc
bibi	teta
phuri daj	babička
phuro dad	děda
striĉno phral	bratranec
striĉno pheň	sestřenice
Sikhaven le ěhaven romanes.	Učte děti romsky.
Ma ladľan tumen te vakernel romanes.	Nestyďte se mluvit romsky.
Servus, phrala!	Ahoj, bratře!
Servus, pheňije!	Ahoj, sestro!
Sar tuke džal?	Jak se ti vede?
Miľstes.	Dobře.
Namiľstes.	Nedobře.
bacht	šťestí
bibacht	nešťestí
	Janko Horváth

Opera a dětský domov jsou můj život

„Je to velká dřina, spousta odřikání, zkoumání a hledání, ale je to nejvyšší umění, ve kterém uspějí jen ti nejlepší,“ říká romská operní pěvkyně z Plzně Bohumila Sommerová.

Dobrý den, Bohunko, chei se Vás zeptat, jestli si vzpomenete na svůj první den, kdy jste začala zpívat?

Ano, myslím, že to bylo v dětství. A to díky jednomu hodnému strejdovi, kterému se mé zpívání zalíbilo.

Kdo kromě vašeho strýce Vás ještě k hudbě vedl?

Určitě to byly tety v dětském domově a učitelé na školách.

Kde jste studovala?

Počátky ve sboru na ZUŠ, dále konzervatoř v Plzni a VŠMU v Bratislavě.

Kolik Vám bylo let, když jste začala veřejně vystupovat?

Veřejně jsem začala zpívat, když mi bylo 13 let.

Hlas je vlastně hudební nástroj, říká se, že nejkvalitnější ze všech, co na světě existují. A ten je třeba pravidelně cvičit, stejně jako třeba hru na housle. Kolik hodin denně s ním zápasíte Vy?

Když jsem studovala, tak jsem cvičila aspoň tři hodiny denně. Nyní při třech dětech nenajdu ani hodinku, pokud tedy nemám vystoupení. (směje se)

Operní zpěv je přirozeně ta nejtěžší pěvecká disciplína. Zpěvák se tuto techniku učí několik let. Pouze dlouholetým a pilným trénováním a cvičením může dosáhnout skutečného „operního hlasu“. Jak dlouho Vám trvalo, než jste se techniku operního zpěvu zvládla naučit?

No, na to je snadná odpověď. Celý čas studia a stále máte pocit, že to není ono. Operní pěvec se učí a zdokonaluje celý svůj pěvecký život. Stále hledá „to něco“, aby byl ještě lepší, dokonalejší, aby měl to správné italské bel canto.

Jak vypadá ve zkratce Váš běžný pracovní týden? Jaké činnosti Vám zaberou nejvíce času?

Jeden velký kolotoč. Domácnost, divadlo, práce v dětském domově.

Jste matka tří dětí, jak se dá skloubit pracovní tempo s rodinou?

Velmi těžko, ale věřím, že si svůj rytmus doladím.

Jak je na tom dnes mladá generace – má zájem o operu?

Myslím, že ano, má. Nyní jsou v divadle různé možnosti využití techniky a režiséři se snaží přinést něco nového, než doposud byli diváci zvyklí. Taky se dělají hodně upravené opery pro děti, tak se už od útlého dětství tuto hudbu učí vnímat.

Máte nějakou krásnou vzpomínku na vystoupení, na které nikdy nezapomenete?

Nevzpomínám si na nic tak zásadního. Jsem trémista, což mi docela kazí si vystoupení dostatečně prožít.

S kým a kde jste si zazpívala duet?

Hlavně s mým bratrem Mírem, který je také operní pěvec. Měli jsme mnoho koncertů na různých společenských a charitativních akcích.

Jakou operetu máte nejraději a proč?

Operety moc neposlouchám, ale taková Čardášová princezna je úžasná.

Jak Vás vnímá romská populace? Nemám moc odezvy, tak nevím.

Není moc Romů, kteří se opernímu zpěvu věnují?

Určitě v menším množství než jiné národnosti, ale věřím, že i Romové se věnují tomuto hudebnímu zaměření, jen ještě o nich nevíme...

Máte i jiné zájmy kromě hudby? Mám ráda sport, míčové hry, ping pong, biliard.

Co vás nejvíce zaměstnává?

Převážně rodina a nyní jsem vychovatelka v Dětském domově Domino v Plzni.

Máte nějaký vzkaz pro čtenáře nebo pro lidi, kteří by chtěli zkusit operní umění?

Je to velká dřina, spousta odřikání, zkoumání, hledání, ale je to nejvyšší umění, ve kterém uspějí jen ti nejlepší.

rozhovor vedla Veronika Kačová
foto: archiv B. Sommerové

V čele západoněmecké obce usedl člen neonacistické strany

Ve vedení západoněmeckého Waldsiedlungu usedl člen krajně pravicové Národnědemokratické strany Německa (NPD), která je označována za neonacistickou. Stefan Jagsch z NPD byl jediný, kdo o tuto funkci stál, a jednomyslně ho podpořili všichni členové správy této obecní části. Zavedené německé politické strany, jejichž příslušníci přitom Jagschovi ke zvolení dopomohli, ho teď chtějí sesadit. Informovala o tom včera agentura DPA.

Ve vedení hesenského Waldsiedlungu, kde žije asi 2600 lidí a který je součástí obce Altenstadt, sedí křesťanští demokraté (CDU) kancléřky Angely Merkelové, sociální demokraté (SPD) a také liberálové (FDP). Ti všichni minulý týden pro Jagsche hlasovali. Volbu hájí tím,

že nikdo jiný o tuto funkci, která byla volná od června, zájem neměl a že stranická příslušnost nehrála žádnou roli.

Vedení zmíněné trojice stran, které oficiálně odmítají s NPD spolupracovat, volbu ale tvrdě kritizuje.

„Postoj vedení SPD je naprosto jasný. S nácky nespolupracujeme! Nikdy! Týká se to spolkové, zemské i komunální úrovně,“ napsal na twitteru generální tajemník strany Lars Klingbeil. Dodal, že postup ve Waldsiedlungu považuje za neuvěřitelný a neobhajitelný, proto musí být volba zvrácena.

Podobné postoje zaujali i křesťanští demokraté a liberálové, kteří podle společného návrhu spolu s SPD chtějí Jagsche odvolat. Agentura DPA poznamenala, že tato tro-

jice stran má v devítičlenné radě Waldsiedlungu osm křesel. Devátým zástupcem je Jagsch, který v komunálních volbách v roce 2016 získal 14,4 procenta hlasů. Kdy bude Jagsch sesazen, jasné zatím není, strany se chtějí vyvarovat procesních chyb.

Sami obyvatelé jsou v názoru na Jagschovo zvolení rozdělení. „Problém je, že Jagsch je velmi milý člověk, který je ve špatné straně. Já sám jsem proti podpoře členů NPD,“ citovala agentura Reuters místního obyvatele Inga Waldschmidta. Další z obyvatelů, který si podle DPA chtěl uchovat anonymitu, výběr Jagsche považuje za varování pro altenstadtskou radnici, která Waldsiedlung spravuje.

ČTK

Operno gil'avipen the čhavo-rengro kher hine miro dživipen

„Ehin oda phari but'i, pherdo arakhiben the rodel'ipen, a'e ehin oda nekbareder džaniben, so andre leste rakhena bacht ča kole nekfeder,“ phenel romaňi operno spevačka khatar Plžňa, e Bohumila Sommerová.

Lačho d'ives, Bohunko, kamav tumendar te phučel, či tumenge leperena pro peršo d'ives, kana chudl'an te gil'avel?

Hi, leperav mange, hoj oda ehas imar andro čhavoripen. The som pa'ikerd'i mire lačhe bačiske, saveske pes miro gil'aviben pačisa'olas.

Ko tumen okrem tumaro bačis sikhavelas andro bašaviben?

Bizo oda ehas o biba andro čhavorengro kher the o učitel'a andro školi.

Kaj tumen sikhlonas?

Peršo oda ehas andro sboros pre ZUŠ, palis pre konzervatorium andre Plžňa, the pre VŠMU andre Bratislava.

Keci tumenge ehas berš, sar chudl'an peršes te gil'avel maškar manuša?

Maškar manuša chudl'om te gil'avel, sar mange ehas dešutrin berš.

O hangos ehin sar bašavibengero sersamos, phenel pes, hoj hino nekfeder khatar savorende, so pro svetos ehin. The koda kampol sako d'ives te treñinel, kavka sar bašaviben pre gitara abo pre lavuta. Keci ori sako d'ives gil'aven tumen?

Sar man sikhlu'vavas andre škola, ta gil'avavas choča trin ori. Akanak sar man ehin trin čhavore, ta mange narakhav aňi ora, poka' va-rekaj nagil'avav. (asal)

Operno gil'avipen ehin nekbareder gil'avibnaskeri technika. O spevakos pes ka'la technika sikh'ol but berša. Ča te pes but sikh'ola the treñinela, šaj les avel čačes „operno hangos“. Keci but tumenge fikerlas, sar tumen sikhad'an e technika andro operno hangos?

No, oda ehin loko odpheniben. Calo časos andre škola, the furt tumen ehin šundo, hoj oda nane kavka, sar kamen. Operno spevakos pes sikh'ol the zdokona'inel calo peskro gil'avibnaskero dživipen. Furt rodel koda „vareso“, hoj te avel feder, perfektno, hoj les te avel koda lačho italsko bel canto.

Sar dičhuvel tumaro but'akero d'ives? Savi but'i tumenge lel nekbuter časos?

Jekh baro kolotoč. But'i maškar kher, d'ivadlos, but'i andro čhavorengro kher.

San daj trin čhavorengro, sar pes džal te thovel jekhetane o tempos andre but'i the famil'ija?

Džal oda but phares, a'e pa'av, hoj mange koda miro tempos rakhava.

Sar dikhen pre opera o terne džene – ehin len zaujma pal e opera?

Gondolinav, hoj hi. Akana ehin andro d'ivadlos pherdo možnosťi, sar te kerel avri e technika, the o režisera kamen te anel vareso nevo sar akor, kana ehas o džene pre varesoste sikhade. Tiž pes keren pherdo upravimen operi perdal o čhavore, ta pes chuden te sikhlon imar čhavoripenstar kada bašaviben te lel.

Ehin tumen varesavo šukar leperiben pro koncertos, pre savo ni-gda napobisterena?

Naleperav mange pre varesavo za-

sadno. Ehin man trema, oda mange calkom mosarel o koncerti čačes te predživkerel.

Kaha the kana tumenge gil'ad'an duet?

Ta sas mire phraleha, le Miroha, savo hino tiž operno spevakos. Ehas amen pherdo koncerti pre pherdo společenska the charitativna akciji.

Savi opereta dikhen nekbuter rado, the soske?

Opereti but našunav, a'e kajsi Čardašovo princezna, ko'la hiňi lachi.

Sar tumen fikeren o romane džene?

Nane man but odezva, ta nadžanav.

Nane but Roma, save pes sikhlon operno gil'avipen?

Bizo ehin vareko, sar aver narodnosťi. A'e pa'av, hoj o Roma pes kaleske sikhlon, a'e mek pal len-de nadžanas...

Ehin tumen he aver zaujmi okrem gil'avipen?

Dikhav rado športos, hri lobdaha, ping pong, biliard.

So tumen nekbuter del but'i?

Ta nekbuter e famil'ija, the akanak kerav but'i sar vichovatelka andro čhavorengro kher Domino ke Plžňa.

Ehin tumen varesavo vzkazos perdal o manuša, so ginen, abo perdal o manuša, save bi kamenas te sikh'ol o operno džaniben?

Ehin oda phari but'i, pherdo arakhiben the rodel'ipen, a'e ehin oda nekbareder džaniben, so andre leste rakhena bacht ča kole nekfeder.

Veronika Kačová

foto: archiv B. Sommerové

Ma bister pre romaňi čhib

O Roma pre cali luma dživen. Sam buter sar deš the pandž miliona nipi. Savore vakeras romanes. Ezer berš hin, kana gele amare phure dada the daja andal e Indija, the avka na bisterde pre peskeri čhib. O gadže na kamenas, the adad'ives na kamen, kaj te vakeras romanes. Murdarenas amare dženen, f'ivinenas amen, na tromahas te džal andro fori, gava maškar lende. Bešahas dur lendar, andro veša peske thovahas kherora, hoj amen ňiko te na dikhel.

Amare Roma dživenas odoj goreder sar džukle, pre but'i phirenas le parnenge pro ma'li, te pratinel o khera, so jekh aver. Predžid'ile bare dukha, maribena, meriben. Šoha na bisterde pre peskeri čhib, šoha pes na ladžanas te del duma romanes.

Dži adad'ives amari čhib dživel, vakeras laha, bararas la. Joj amari ča-čikaňi romaňi daj. E romaňi čhib amenca dživel sako d'ives. Andre roma-ne gil'a thovas amari loš, bacht the bibacht, amaro pharipen.

O gil'a amenca džan jekhetane paš amaro drom lumaha the dživipnaha. AVEN BARIKANE, ROMALE, PRE AMARI ČHIB, MA LADŽAN TUMEN TE VAKEREL ROMANES!

MI DŽIVEL AMARI BARVALI ROMAŇI ČHIB. OPRE ROMA!

Jan Horváth

Omaris

(dokončení)

Omaris se probudila z dlouhé noci, usedla na židli a začala odříkávat slova: „Já, Omaris, dívka z chudého města, jsem se stala silnou ženou, která ví, co v životě chce. Jsem tmou i světlem, dnem i nocí. Jsem tím, čím chci být.“

Omaris začalo být teplo, motala se jí hlava. Spojila ruce k sobě a modlila se, aby všechno skončilo. V místnosti se kolem ní vytvořil kruh z ohně, který jakoby k ní promlouval řečí, které se nedalo rozumět. Z ohně vystupovaly různé bytosti, které k Omaris promlouvaly. Slyšela z ohně ponižující nadávky, slova, která jí měla přinutit, ať se ohněm nechá pohltit a přijme vše špatné, co slyšela. Omaris začala odříkávat několikrát za sebou svoji mantru: „Já, Omaris, dívka z chudého města, jsem se stala silnou ženou, která ví, co v životě chce. Jsem tmou i světlem, dnem i nocí. Jsem tím, čím chci být.“

Tím Omaris v sobě zlomila vše špatné, s čím se musela v životě poprat. Zvítězila nad svou nemocí a stala se z ní výjimečná krásná žena, s temperamentem, laskavostí, láskou a hlavně odhodláním nebát se ničeho, co se jí postaví do cesty. Talisman, který jí na ochranu před vším zlem darovala žena ze snu, vrátila, protože ho už nepotřebovala. Rozhodla se vrátit ke svým rodičům a začala žít takový život, jaký si doopravdy zasloužila.

Veronika Kačová

Testování Housing first bude spuštěno na začátku října

Hodnotící komise Ministerstva práce a sociálních věcí vybrala projekt Bydlení především – testování konceptu Housing first v Jihlavě k finanční podpoře. Porota navíc ocenila zpracování a přípravu jihlavského projektu, který prošel s výborným hodnocením 88 procent. Projekt bude spuštěn 1. října 2019 a město při něm bude spolupracovat s Oblastní charitou Jihlava.

„Město projektu poskytne ze svého fondu 12 bytů a bude projekt koordinovat s odbornou podporou Platformy pro sociální bydlení a ministerstva. Pracovníci oblastní charity se postarají o zajištění terénní práce a podpory zabydlených rodin,“ uvedl uvolněný radní pro sociální oblast Daniel Škarka.

Celkový rozpočet projektu dosahuje výše čtyř milionů korun, město však hradí pouze pět procent, tedy přibližně 200 tisíc korun, zbylá částka bude hrazena formou dotace z Operačního programu Zaměstnanost.

Projekt Bydlení především – testování Housing first v Jihlavě bude mít dvě fáze – přípravnou a realizační. „Během letošního podzimu bude zmapována cílová skupina domácností v bytové nouzi, poté se spustí realizační fáze, v níž bude 12 domácností zabydleno do městských bytů a bude jim poskytnuta podpora, aby si bydlení udržely,“ přiblížil Daniel Škarka.

Vyhodnocení projektu proběhne po dvou letech, a to za spolupráce Ministerstva práce a sociálních věcí a Platformy pro sociální bydlení. „Pokud bude vyhodnocení kladné, bude přístup Housing first zařazen do systému sociálního bydlení jako jedna z forem podpory rodinám v bytové nouzi v Jihlavě,“ doplnil uvolněný radní.

Housing first je přístup zaměřený na podporu nejvíce ohrožených domácností v bytové nouzi. Je založen na poskytnutí bydlení a intenzivní podpoře zabydlených domácností.

TZ

Policista, který zbil sběrače konopí, nespáchal trestný čin

Okresní soud v České Lípě dnes rozhodl v případě policisty, který teleskopickým obuškem zbil sběrače technického konopí. Podle verdiktu muž nespáchal trestný čin a za zákrok ho má případně potrestat jeho nadřízený. „Jsem čistej,“ reagoval úlevně bezprostředně po vyhlášení usnesení muž zákona.

Žalovaný skutek se stal v září 2015 na poli v Písečné u Dobranova. Policista Jiří Stejskal tehdy velel zásahu proti údajným pěstitelům marihuany. Ti seděli u pole a svačili.

Podle spisu je vyzval, ať si stoupnou k autu. Jednoho z nich, který se zdráhal, chytil za krk. Muž policistu odstrčil a utřil za to šest úderů obuškem do spodní části těla. Nakonec se ale ukázalo, že sběrači neskliželi zakázanou marihuanu, ale legální technické konopí, které neobsahuje psychoaktivní THC.

Policistovi za drsný zákrok hrozilo až pět let vězení. Soudy ho ale nakonec zprostily obžaloby s tím, že ho může kázeňsky potrestat krajský policejní ředitel.

„Věc jsem postoupil nadřízeným pana Stejskala. Ti posoudí, jestli šlo o kázeňský přestupek, nebo ne, popřípadě jej mohou potrestat. Nešlo ale o trestný čin,“ konstatoval soudce Okresního soudu Česká Lípa Milan Vencel.

Státní zástupkyně ještě může proti usnesení podat stížnost. „Ale nemyslím si, že to udělá. Soud dopadl tak, jak sama navrhovala,“ dodal Stejskalův advokát Radek Hlaváček.

Může zůstat ve službě

Pro Stejskala to znamená, že u policie smí zůstat, čeká ho maximálně písemné napomenutí nebo snížení platu. Jeho trestní rejstřík zůstane čistý. Kauza se táhla čtyři roky a policista podle svých slov byl již potrestán dost.

„Změnilo mi to život. V práci se na mě dívali divně, zastavil se mi kariérní postup. Kvůli medializaci mi psali a volali známí, že mě vidí v televizi. Žil jsem v nejistotě. Celou dobu mi hrozilo, že u policie skončím, takže jsem si zavřel dveře k hypotéce, bydlím s přítelkyní a našimi dvěma dětmi u jejich rodičů,“ uvedl Jiří Stejskal. Nyní je rád, že je kauza u konce. Po celou dobu byl přesvědčen, že není viníkem.

„Jel jsem tam s informací, že na poli lidé sbírají marihuanu. Slovo technické konopí nikdo ani nevyslovil. Ani toxikologům si tím nebyl jistý, musely se udělat chemické rozborů. Když do vás někdo strčí a vzepře se vám silou, musíte použít větší sílu. Při služebním zákroku se tohle stát může,“ řekl MF DNES Stejskal.

Poškozený sběrač konopí už k soudu nepřišel. Při předchozím stání připustil, že na policejní výzvu reagoval zpomalně. „Reagoval jsem, i když pozděně. Řekl jsem jim, že to je legální sběr technického konopí. Nechtěli doklady. Jen křičeli, že si máme stoupnout k autu. Nebyl jsem agresivní. Ani jsem nechtěl utéct,“ uvedl ve výpovědi zbitý muž.

Policista nyní cvičí kolegy

Jiří Stejskal před čtyřmi lety sloužil na oddělení hlídkové služby v České Lípě, teď pracuje na odboru služební přípravy, kde cvičí kolegy v ovládání služební zbraně. U policie měl velmi dobrou pověst i hodnocení, za zachranu tří životů z havarovaného vozidla dříve dostal medaili.

Kvůli drsným zákrokům stálo v minulých letech před soudem nezvykle vysoké množství policistů z Českolipska. Zpravidla šlo o nepřiměřené použití donucovacích prostředků.

Obžalování již dříve připustili, že je na policisty vyvíjen tlak, aby donucovacích prostředků, tedy kopů, hmatů a slzného plynu, používali co nejméně. Podle Stejskala to ale vede k tomu, že muži zákona se kvůli obavě ze stíhání sami bojí razantně zakročit i tam, kde by to bylo na místě.

„Kolegové třeba vidí partičku, jak rozkopává odpadkové koše a raději otočí auto a jedou pryč. Vědí, že by to skončilo donucovákem a byl by problém. Ta neskutečná míra tolerance, která je po nás vyžadována, mě občas štvě,“ povzdechl si Stejskal.

Tomáš Lánský

Účastníci Romské poutě zamířili po letech zpět do Olomouce

Statutární a univerzitní město Olomouc přivítalo v sobotu 14. září Romy ze všech koutů České republiky i ze Slovenska. Tradiční pší procesí vyrazilo v 9:00 od katedrály sv. Václava přes Biskupské náměstí ke kostelu Panny Marie Sněžné. Po slavnostní mši svaté proběhl odpolední kulturní program v areálu Muzea umění v Olomouci. Návštěvníci 21. ročníku shlédli koncert zpěváka Jana Bendiga včetně autogramiády a soutěž v tradičním romském tanci. Romská pout' se vrátila do Olomouce po dvanácti letech.

Poutníci, děti a mládež, nesli dřevěný kříž, který je symbolem celé poutě, od katedrály sv. Václava ke kostelu Panny Marie Sněžné. Námětem pro 21. ročník pouti bylo duchovní téma s názvem „Můj Bůh“. Cestou přes Biskupské náměstí tak poutníci stanuli celkem na třech zastaveních, kde se společně zamysleli nad „Bohem, který nám vše dává“, „Bohem, který odpouští“ a „Karikaturami Boha aneb jaký Bůh není“. Účastníci, malí i velcí, měli možnost během jednotlivých zastavení vepsat na kříž své prosby a poděkování, přiblížila Petra Pavlíčková, vedoucí Střediska pro rodiny a děti Charity Olomouc.

Mši svatou v kostele Panny Marie Sněžné celebroid olomoucký arcibiskup Mons. Jan Graubner spolu se salesiánským knězem P. Jiřím Cahou. Již tradičně se do obětího průvodu zapojily děti, které nesly předměty spojené s romskou historií: kolo od vozu, romskou vlajku, housle a kříž z pšího průvodu od katedrály. Chvály zahrála v průběhu mše svaté hudební kapela GPS ze Slovenska.

Odpolední program v areálu Muzea umění v Olomouci zahájil zpěvák Jan Bendig. Po koncertě proběhla soutěž o pohár v tradičním romském tanci. Kromě olomouckých tanečních souborů se zúčastnily rovněž taneční soubory z Ostavy a Brna, v porotě zasedly profesionální lektorky tance Kristýna Coufalová a Tereza Richterová, PhDr. Renáta Köttnerová, koordinátorka pro národnostní menšiny a romské záležitosti v Olomouckém kraji a člen hudební kapely GPS Jan Gorol. „V odpoledním programu byla pro děti připravena zábavná soutěžní stanoviště. Děti si mohly vyrobit upomínkový předmět, letos v duchu námětu poutě například křížek z korálků,“ sdělila Petra Pavlíčková.

Za svých jednadvacet ročníků se pout' Romů uskutečnila v Olomouci pouze jednou, a to v roce 2007, všechny ostatní poutě se konaly vždy na Svatém Kopečku u Olomouce. „Do Olomouce se letos přesunula jak z důvodu rekonstrukce vnitřních prostor baziliky, tak i ambic, kde vždy probíhal doprovodný kulturní program,“ vysvětlila Petra Pavlíčková. Posláním poutě je vytvářet prostor pro společné duchovní sdílení a vzájemné setkávání Romů z České i Slovenské republiky. „Jsou setkání milá i méně příjemná, významná i všední. Romská pout' je setkání významné a příjemné. Nesetkáváme se jen my lidé, ale hlavně jdeme na návštěvu k našemu Stvořiteli, Bohu, významnější setkání už ani není možné,“ řekl ředitel Charity Olomouc Petr Prinz.

Eva Štefková
TZ Charity Olomouc

Životopis Jan Bendig

Jan Bendig se narodil 14. února 1994 v Hradci Králové, kde bydlí i v současné době. V letech 2006 až 2009 žil s rodinou v Liverpoolu ve Velké Británii, kde vystupoval jako zpěvák s hudební skupinou svého otce „Gypsy Brothers“. V roce 2008 se zde zúčastnil pěvecké soutěže mladých talentů Academy Idol, kterou také vyhrál. V roce 2009 se přihlásil do pěvecké soutěže Česko Slovenská SuperStar televize Nova a Markíza, kde zaujal nejen svým talentem, ale i přirozeným a bezprostředním projevem. Díky velice vyzrálým pěveckým výkonům, které oceňovali hudební odborníci, hudebníci i diváci, postoupil až do 7. finálového kola, a umístil se tak na 4. místě. Po ukončení účasti v soutěži se začal věnovat své sólové hudební kariéře, pořádá koncerty, vystupuje jako účinkující zpěvák na významných společenských akcích, např. vyhlašování cen ANNO, Česká Miss, Muž roku, Hvězdy nad Zlínem a na benefičních a charitativních koncertech, např. „Help Haiti“, „Pomožte celé Slovensko“, Benefiční koncert „Srdeční záležitosti“ apod.

V současné době navštěvuje první ročník Mezinárodní konzervatoře v Praze, kde studuje obor Hudebně dramatické umění. Pokud jde o hudební aktivity, dokončuje právě své první sólové album. Na novém repertoáru se autorsky podílela i slovenská zpěvačka Jana Kirschner, která Honzovi složila píseň „Buď navždy mou“. Dále nahrál spolu s Ewou Farnou titulní píseň „Stejný cíl mám dál“ a videoklip k české verzi hudebního filmu „Camp rock 2“ (2010) z produkce Disney studia. Tento duet obsazuje přední příčky tuzemských hitparád. Jako zpěvák se též podílel na písni a videoklipu k filmu z prostředí praktického školství „Bastardi“ (2010) režiséra Petra Šichy. Zároveň se připravuje na první filmovou roli v komedii P. Šichy a T. Magnuska „Školní výlet“ a dostal též nabídku na roli v připravované filmové pohádce režiséra Zdeňka Trošky.

19. září vstupuje do kin očekávaný film Nabarvené ptáče

Téměř dvoutisícové publikum v největším sále pražského Kongresového centra v úterý vidělo v české premiéře film Václava Marhoulu Nabarvené ptáče. Ve čtvrtek vstoupil do tuzemských kin a jeho autor, který uvedl i pražskou projekci, se chystá na turné po českých kinech. Film, v němž ústřední postavu ztvárnil romský chlapec Petr Kotlár, čeká také účast na dalších zahraničních festivalech.

„Nabarvené ptáče není válečný film, ani to není film o holocaustu. Myslím, že se jedná o zcela nadčasový a veskrze univerzální příběh – příběh o souboji mezi temnotou a světlem, dobrem a zlem, skutečnou vírou a organizovaným náboženstvím a mezi mnoha dalšími protiklady,“ uvedl v oficiálních materiálech k filmu Marhoul.

Snímek se drží literární předlohy stejnojmenného bestselleru Jerzyho Kosińskiego. Někteří diváci zobrazované násilí a krutost nevydrželi a odcházeli z promítání, jiní pak včetně mnoha zahraničních kritiků film vyzdvihují právě pro věrnost předloze a silnou výpověď.

Kosiński tvrdil, že v Nabarveném ptáčeti čerpal ze svých vlastních válečných zkušeností. Přestože bývá řazen mezi postholokaustová beletristická díla, v příběhu nehrají významnou roli ani nacisté ani systematická perzekuce židovského národa. Román se nejvíce zao-

bírá brutalitou, pověrami a perversí vesničanů a měšťáků a schopností člověka páchat nejneuvěřitelnější krutosti. Je zásadním textem co do reakce představitosti na události druhé světové války a holocaustu. Kniha se celosvětově prodala 100 milionů kusů.

Příběh plný krve a krutosti se odehrává v blíže neurčené východoevropské zemi během druhé světové války. Vedle češtiny, ruštiny a němčiny se v něm hovoří umělým jazykem mezislovanštinou. V koprodukčním snímku se vedle švédského herce Stellana Skarsgarda představujícího německého vojáka Hanse objeví další mezinárodní hvězdy jako Harvey Keitel v roli faraře nebo Julian Sands, který ve své filmografii ztvárnil další zápornou postavu, tentokrát pederfiliho výrobce alkoholu Garbose. Hlavní roli chlapce procházejícího životními traumaty ztvárnil Petr Kotlár.

Trápení dětského herce

Hlavní roli měl původně hrát bratr Petra Kotlára Michal. Než ale režisér sehnal na film peníze, Michal příliš vyrostl. Roli dostal tehdy osmiletý Petr a rodina prožívala docela těžké chvíle. Petrovi se nechtělo vstávat, domů se vracel kolem půlnoci, chtěl natáčení i vzdát, popsal ČTK Petrův děda Milan Kotlár, majitel českokrumlovské restaurace Cikánská jizba.

ČTK

Vyhlášení soutěže 2019

Spolek Zaedno vyhlašuje sedmý ročník kreativní soutěže na podporu čtení a psaní ve druhém jazyce

„Vícejazyčnost je bohatství“

Práce jsou přijímány od 1. 9. do 11. 10. 2019

Hlavní téma ročníku 2019: Významné osobnosti národů

Milé děti a rodiče, vážení kolegové – pedagogové, knihovníci a pracovníci s dětmi, přijměte naše pozvání k účasti v 7. ročníku dětské kreativní soutěže na podporu čtení a psaní ve druhém jazyce Vícejazyčnost je bohatství. Už jste o této nevšední soutěži možná slyšeli nebo jste se jí dokonce zúčastnili. Jako každoročně, tak i letos rozdáme spousty zajímavých výletů a také diplomů a balíčků s věcnými cenami. Soutěž Vícejazyčnost je bohatství je určena dětem, které pocházejí z vícejazyčných rodin, národnostních menšin, mají zahraniční kořeny nebo se učí a komunikují vedle češtiny také v dalším jazyce. Je založena na čtení či předčítání literárních děl a vytváření kreseb, ilustrací, komiksů či knížek na námět literárního díla. Abychom vás ještě lépe motivovali k účasti v soutěži, máme novinku – vybrané třídy, které se soutěže zúčastní, pozveme na rande. Ano – na rande! Letos zorganizujeme pro čtyři třídy jazykové rande neboli „Speak dating – junior“. Tato skvělá akce proběhne v rámci Evropského dne jazyků v Evropském domě v Praze. Krátce a zábavně si procvičíte své jazykové znalosti nebo vyzkoušíte zcela nový cizí jazyk! Seznámíte se tak s řadou jazyků, jako je angličtina, němčina, ruština a dalšími! Pojďte se seznámit a třeba se i zamilujete do nějakého cizího jazyka.

Letošním tématem soutěže jsou významné osobnosti národů. Vynálezci, hudebníci, umělci, vědci, sportovci, herci, zpěváci, králové či prezidenti – lidé, kteří posouvají svět kupředu svou prací, pomáhají, baví a inspiroují ostatní. Vy se také můžete stát hvězdami, pokud nám pošlete do soutěže obrázky, lepoprela, komiksy či knížky, které vytvoříte. Pusťte se do toho třeba celá třída!

Další témata:

Jakákoliv další témata, budou-li dodrženy podmínky soutěže.

Harmonogram soutěže

Uzávěrka 7. ročníku: 11. 10. 2019

Práce jsou přijímány od 1. 9. do 11. 10. 2019

21. 10. 2019 – Zveřejnění výsledků soutěže na www.kamaradi.eu.

8. 11. 2019 – Slavnostní předání cen

8. 11. 2019 – „Speak dating – junior“

Listopad–prosinec 2019 – výstava oceněných prací.

Ocenění

Letos se bude soutěžit až o sedm výletů pro celé třídy (volné vstupy do galerií, muzeí, zábavních center; ve výjimečných případech můžeme uhradit část cestovného), mnoho věcných cen a krásné výukové materiály. Práce jsou přijímány do 11. 10. 2019 na kamaradi@zaedno.org, prostřednictvím nahrání soutěžních prací nebo NEdoporučeně na Spolek Zaedno, Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2

Těšíme se na vaše práce.

www.zaedno.org/home-kamaradi/504-vyhlaseni-souteze-2019

říjen – prosinec 2019

Muzeum romské kultury, s. p. o.
Bratislavská 67, 602 00 Brno
+420 775 407 065
media@rommuz.cz

Otevírací doba
Úterý–Pátek 10–18h
Neděle 10–18h

Všechny programy se konají v Muzeu romské kultury, není-li uvedeno jinak. Změna programu vyhrazena. Z uvedených akcí bude pořízen fotografický a audio-vizuální záznam. Materiál může být zveřejněn.

facebook.com/muzeum.romske.kultury
instagram.com/muzeumromske.kultury
twitter.com/muzeumromskeku1
linkedin.com/company/muzeum-romske-kultury

rommuz.cz

Foto: Emilie Macháková a Eugen Horváth, 60.–70. léta 20. stol., autor neznámý ze sbírky Muzea romské kultury

stálá expozice

Příběh Romů

Dějiny Romů od starověké Indie až po události II. světové války a současnost. Možnost komentovaných prohlídek v ceně vstupného po předchozí domluvě na e-mailu: lektor@rommuz.cz nebo tel.: +420 545 214 419.

přechodné výstavy

8. 5. 2019 – 3. 5. 2020

Lavutara. Cestami romských muzikantů a jejich písní

Od šlechtických dvorů, venkovských muzik, městských kaváren až po prestižní světová pódia jsou Romové světu známi jako hudebníci, neboli lavutara. Hudba Romů je akademická i neškolená, oficiální i spontánní, zpívaná i instrumentální, domácí i virtuózní. Přes fascinující rozmanitost jejích podob, žánrů a druhů pro ni ale zůstává již po staletí charakteristické, jak nezastupitelné a neodlučitelné provází běžný i sváteční život Romů. Skrze hudbu Romové poznávají svět a svět skrze hudbu poznává Romů.

Výstavní projekt Lavutara vznikl ve spolupráci s desítkami hudebníků, organizátorů hudebního života, výrobců a opravářů hudebních nástrojů a dalších pamětníků. Představuje hudbu Romů jako živou kulturu z perspektivy jejich aktérů na základě výzkumu sledujícího několik významných hudebních rodin v Brně v období od poválečných let do současnosti, ve kterých se předává hudební řemeslo z generace na generaci. **Kurátoři:** Matyáš Dlab, Anna Babjárová, Gejza Horváth, Zbyněk Andrš

Doprovodný program k výstavě:

10. 10. 17–19h **Pěvecký workshop s Amaro Records**

Workshop zaměřený na (nejen) tradiční romskou píseň s Miou Bagárovou a Romanem Horváthem. Pro všechny bez rozdílu věku, vstup zdarma.

24. 10. **Galakonzert při udělení Ceny Muzea romské kultury**

7. 11. 17–20h **Zvukohrátky**
Hlas není jen mluvené slovo! Nakolik ho známe? Pojďme si s ním hrát a trochu ho prozkoumat. Hlasově-zvukovou laboratoř povede Ridina Ahmedová, zakladatelka Hlasohledu – centra pro práci s lidským hlasem. Pro všechny ve věku 16–116 let. Vstup zdarma.

12. 12. 18–20h **Podrobný průvodce po jednom z milionu způsobů, jak dělat hudbu**

Workshop s hudebníkem, skladatelem, textařem a aranžérem Martinem Kyšperským (Květy), zaměřený na vznik hudby, nahrávek a všeho souvisejícího. Pro všechny 16+. Vstup zdarma.

veřejné akce

24. 10. 2019

Galakonzert pro Pavla Frieda – závěr Hudebního léta Cabaret des Péchés, pasáž Jalta, Dominikánské nám. 1

Exkluzivní vystoupení dvojice romských hudebních virtuózů – Radek Bagár ml. (klavír) a Marek Balog (housle) u příležitosti udělení Ceny MRK za rok 2019. Laureátem je Ing. Pavel Fried in memoriam, někdejší předseda Židovské obce Brno. Zahraje i Radek Bagár st. s kapelou a skupina Ha Chucpa (klezmer). Bude představen nový Bulletin Muzea romské kultury. Vstup volný.

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%
žádosti o inzerci na: holomkova@srnm.cz

Vydávání Romano hangos
podporuje Ministerstvo kultury
České republiky

Vážení čtenáři, pokud jste dostali tyto noviny do schránky, pravděpodobně zpracováváme vaše osobní údaje (jméno, adresa) za účelem doručování těchto novin. Pokud nesouhlasíte s tímto zpracováním, napište nám na srnm@srnm.cz a my vás z databáze vyřadíme.

Adresa redakce
Romano hangos
a Společenství
Romů
na Moravě

Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz

číslo účtu:
230 0066 1977/2010

